

EDUCAȚIA FIZICĂ – SPAȚIU AL INCLUZIUNII ȘI VALORIZĂRII

ELEVILOR DIN MEDIUL RURAL. EXEMPLE DE BUNĂ PRACTICĂ

Profesor Mocean Marian-Victor

Școala Gimnazială „Lia Manoliu” Cornești

Introducere. În contextul actual al educației românești, tema incluziunii școlare a devenit una esențială. Școala contemporană este chemată să ofere fiecărui copil șansa reală de a participa, de a progresa și de a se simți valorizat, indiferent de mediul din care provine, de ritmul propriu de învățare sau de dificultățile pe care le întâmpină. În special în mediul rural, unde provocările sociale și educaționale sunt adesea mai accentuate, misiunea școlii depășește transmiterea de cunoștințe și devine una profund formativă.

În multe comunități rurale, cadrele didactice lucrează cu elevi proveniți din familii vulnerabile, cu acces limitat la resurse educaționale, cu puține modele de succes în proximitate și cu dificultăți de învățare care influențează parcursul școlar. În astfel de contexte, fiecare experiență de reușită contează. Fiecare moment în care un copil se simte capabil, acceptat și apreciat poate produce schimbări importante în dezvoltarea sa personală. Din această perspectivă, disciplina Educație fizică și sport are un rol aparte. Ora de sport oferă elevilor oportunitatea de a învăța prin acțiune, de a coopera, de a respecta reguli, de a-și depăși limitele și de a descoperi forme diferite ale succesului. Pentru unii copii, aceasta este disciplina la care reușesc să strălucească, chiar dacă la alte materii întâmpină dificultăți.

Lucrarea de față își propune să evidențieze modul în care activitățile de educație fizică pot deveni instrumente reale de incluziune și valorizare a elevilor din mediul rural, prin exemple de bună practică desfășurate într-o școală gimnazială din județul Cluj.

Educația incluzivă și rolul activității fizice. Educația incluzivă reprezintă una dintre direcțiile fundamentale ale școlii contemporane și pornește de la ideea că fiecare copil are dreptul la participare reală, la învățare și la valorizare, indiferent de

particularitățile sale individuale. Incluziunea nu se reduce la simpla prezență a elevului în clasă, ci presupune crearea unui mediu educațional în care diferențele sunt acceptate, respectate și transformate în resurse de dezvoltare.

În practică, incluziunea presupune adaptarea strategiilor didactice la ritmurile diferite de învățare, la nivelurile variate de dezvoltare și la nevoile emoționale sau sociale ale elevilor. Profesorul nu mai lucrează cu un colectiv omogen, ci cu grupuri diverse, în care fiecare copil aduce propriul mod de a învăța, propriile experiențe și propriile dificultăți. Din acest motiv, școala modernă este chemată să depășească modelul uniformizării și să valorizeze diversitatea umană.

Disciplina Educație fizică și sport oferă un cadru privilegiat pentru aplicarea principiilor educației incluzive. Spre deosebire de alte discipline, activitatea motrică facilitează exprimarea spontană, comunicarea nonverbală, colaborarea directă și învățarea prin experiență. În terenul de sport, elevii interacționează natural, învață să respecte reguli comune, să își asume roluri și să gestioneze succesul sau eșecul într-un mod constructiv. Totodată, activitatea fizică permite manifestarea unor competențe care nu sunt întotdeauna vizibile în sala de clasă: coordonare, perseverență, inițiativă, spirit de echipă, autocontrol, capacitate de mobilizare. Astfel, elevii care întâmpină dificultăți la disciplinele teoretice pot trăi experiențe autentice de reușită, fapt esențial pentru dezvoltarea stimei de sine.

În cazul elevilor cu cerințe educaționale speciale, educația fizică poate deveni un context de integrare firească atunci când activitățile sunt adaptate și climatul relațional este pozitiv. Participarea la jocuri, exerciții sau activități de grup reduce sentimentul de izolare și consolidează apartenența la colectiv. Dincolo de dimensiunea motrică, educația fizică formează atitudini sociale durabile: respect față de celălalt, toleranță, cooperare, fair-play și responsabilitate. Din acest motiv, rolul ei în construirea unei școli incluzive este adesea mai important decât se observă la prima vedere.

Realități specifice mediului rural. Aplicarea principiilor incluziunii capătă particularități distincte în mediul rural, unde școala funcționează adesea într-un context social mai complex. În multe comunități, unitatea de învățământ nu este doar spațiu educațional, ci și principal reper de stabilitate, apartenență și speranță pentru copii.

În practica didactică se întâlnesc frecvent elevi proveniți din familii vulnerabile din punct de vedere socio-economic, copii care beneficiază de sprijin educațional redus acasă sau elevi expuși unor modele limitate de dezvoltare personală și profesională. Pentru unii dintre aceștia, școala rămâne singurul cadru structurat în care pot primi încurajare constantă, reguli clare și experiențe de succes. De asemenea, în mediul rural se observă frecvent dificultăți de învățare, decalaje în dezvoltarea competențelor de bază și un număr în creștere de elevi cu cerințe educaționale speciale. Aceste realități solicită profesorului flexibilitate, răbdare și capacitatea de a adapta intervenția educațională la nivelul fiecărui copil. În paralel, apar provocări specifice prezentului: utilizarea excesivă a telefonului mobil, sedentarismul, scăderea interesului pentru mișcare spontană și diminuarea interacțiunilor directe dintre copii. În lipsa unor alternative organizate, timpul liber al elevilor riscă să fie ocupat aproape exclusiv de mediul digital.

Din punct de vedere material, multe școli rurale nu dispun de infrastructură sportivă completă. Spațiile de mișcare sunt limitate, terenurile necesită modernizare, iar resursele sunt uneori insuficiente. *Totuși, experiența de la clasă arată că lipsa condițiilor ideale nu anulează posibilitatea unor activități valoroase. Creativitatea profesorului, capacitatea de organizare și relația autentică cu elevii pot compensa semnificativ lipsurile materiale.* În acest context, ora de educație fizică devine mai mult decât o disciplină din orar. Ea poate reprezenta momentul în care elevii se simt energici, vizibili, apreciați și parte dintr-un grup. Pentru unii copii, acesta este spațiul în care descoperă că pot reuși și că merită să creadă în propriile forțe.

Exemple de bună practică

1. Competiții interne deschise tuturor elevilor. Un exemplu relevant îl reprezintă organizarea competițiilor școlare de tenis de masă în sistem piramidal, la care au participat toți elevii de gimnaziu care și-au dorit implicarea. Acest tip de organizare a permis fiecărui elev să joace mai multe meciuri, să își testeze nivelul și să simtă apartenența la eveniment. Un aspect important a fost modul de premiere. Pe lângă rezultatele sportive, au fost acordate diplome pentru fair-play, perseverență, implicare și progres. În acest mod, elevii au înțeles că succesul nu se reduce la locul I, ci include atitudinea, efortul și respectul față de ceilalți.

2. Activități comune pentru elevii de gimnaziu. Ocazional, orele de educație fizică au fost organizate cu participarea simultană a elevilor din ciclul gimnazial. În astfel de situații, deplasarea pe terenul mare de fotbal al comunei a transformat activitatea într-o experiență așteptată cu entuziasm de elevi. În cadrul acestor întâlniri, elevii mai mari i-au sprijinit pe cei mai mici, iar relațiile dintre clase s-au consolidat. Atmosfera generală a fost una pozitivă, bazată pe colaborare și bucuria de a face mișcare împreună. Pentru mulți copii, ieșirea din spațiul obișnuit al școlii și participarea la o activitate comună a reprezentat o formă autentică de motivare.

3. Introducerea activităților alternative – Kendama. Pentru diversificarea ofertei educaționale și atragerea elevilor care nu se regăsesc în sporturile clasice, a fost organizat un concurs de Kendama deschis tuturor celor interesați. Activitatea a avut un impact pozitiv mai ales asupra elevilor care preferă provocările individuale, exercițiile de concentrare și progresul gradual. Această experiență a arătat că incluziunea presupune și diversificarea oportunităților. Nu toți copiii se simt confortabil în jocurile de echipă, iar oferirea unor alternative crește participarea și încrederea în sine.

4. Valorizarea elevilor cu rezultate școlare modeste. Un fenomen observat frecvent este acela că unii elevi cu rezultate slabe la disciplinele teoretice se implică exemplar la activitățile sportive. Acești copii se remarcă prin energie, spirit competitiv,

disciplină motrică și dorință sinceră de participare. Pentru ei, ora de sport devine spațiul în care sunt văzuți altfel: nu prin prisma notelor, ci prin prisma potențialului real. Astfel de experiențe contribuie la consolidarea stimei de sine și pot influența pozitiv comportamentul școlar general.

Impact observat asupra elevilor. În urma activităților desfășurate, s-au remarcat mai multe efecte benefice: creșterea încrederii în sine, relații mai bune între colegi, participare mai activă a elevilor retrași, integrarea firească a elevilor cu CES și consolidarea sentimentului de apartenență la comunitatea școlară. Un aspect important este faptul că elevii răspund pozitiv la aprecierea sinceră a efortului. Pentru copiii care aud rar mesaje de valorizare, o diplomă, o încurajare sau includerea într-o echipă pot avea un impact mai mare decât pare la prima vedere.

Concluzii

În mediul rural, educația fizică poate deveni mai mult decât o disciplină școlară. Ea poate fi un spațiu al egalității de șanse, al reușitei accesibile și al construirii încrederii personale. Atunci când activitățile sunt gândite incluziv, când accentul cade pe participare și progres, iar fiecare copil este văzut în potențialul său, sportul școlar devine un instrument educațional de mare valoare. Incluziunea nu se realizează doar prin documente și strategii, ci prin experiențe concrete, repetate, în care elevul simte că are locul său în comunitate. De multe ori, pentru un copil vulnerabil, primul sentiment autentic de succes apare pe terenul de sport. Iar acest succes poate deveni începutul altor reușite.

Uneori, într-o școală cu resurse puține, un copil poate primi pe terenul de sport mai multă încredere decât în multe alte contexte educaționale.

Bibliografie

Gherguț, A. (2016). *Educația incluzivă și pedagogia diversității*. Polirom.

Cucoș, C. (2000). *Educația. Dimensiuni culturale și interculturale*. Polirom.

UNESCO. (2020). *Inclusion and education: All means all*. UNESCO Publishing.